

PARTI 5

IR-REGOLAMENTAZZJONI TAL-INFORMAZZJONI DWAR IL-PROĊESS ELETTORALI, INFORMAZZJONI ELETTORALI ONLINE U MĠIBA MANIPULATTIVA JEW MHUX AWTTENTIKA

KAPITOLU 1:

Preliminari

Definizzjonijiet (Parti 5)

144. F'din il-Parti—

“uffiċjal awtorizzat” għandha tiġi interpretata f'konformità mat-*taqsima 128*;

“bot” tfisser kont online, programm jew proċess ta' software awtomatizzat fejn l-azzjonijiet jew il-posts kollha jew sostanzjalment kollha tal-kont, programm jew proċess ma jkunux ir-riżultat tal-azzjoni ta' persuna;

“deepfake” tfisser kontenut ta' awdjo, immaġni jew vidjow immanipulat jew sintetiku li jidher b'mod falz li huwa awtentiku jew veritier, u li jinkludi rappreżentazzjonijiet ta' persuni li jidhru li jgħidu jew jagħmlu affarijiet li ma qalux jew ma għamlux, prodott bl-użu ta' tekniki tal-intelliġenza artifiċjali, inkluż it-tagħlim awtomatiku u t-tagħlim profond;

“Regolament dwar is-Servizzi Diġitali” tfisser ir-Regolament (UE) 2022/2065¹ tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tad-19 ta' Ottubru 2022 dwar suq uniku għas-servizzi diġitali u li jemenda d-Direttiva 2000/31/KE;

“diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali” tfisser informazzjoni falza jew qarrieqa dwar il-proċess elettorali online li tinxtered bl-intenzjoni li tqarraq jew tiżgura gwadann ekonomiku jew politiku u li tista' tikkawża dannu pubbliku;

“perjodu tal-kampanja elettorali” tfisser:

- (a) dak il-perjodu (inkluż perjodu elettorali) kif jista' jiġi preskritt mill-Kummissjoni, b'ordni, minn żmien għal żmien u fir-rigward ta' kwalunkwe elezzjoni jew referendum, li jibda f'data qabel elezzjoni jew referendum imminenti u jintemm fil-jum tal-votazzjoni fil-ħin meta jagħlqu l-postijiet tal-votazzjoni, liema dati għandhom jiġu stabbiliti f'avviż ippubblikat mill-Kummissjoni, b'tali mod li jidhrilha xieraq, mhux inqas minn sebat ijiem qabel id-data ta' qabel,

¹ ĠU L 277, 27.10.2022, p. 1

(b) il-perjodu li jibda tliet xhur qabel l-aħħar data meta tkun meħtieġa elezzjoni bil-liġi u li jintemm meta jintemm il-perjodu elettorali; jew

(c) fejn il-paragrafi (a) u (b) ma japplikawx, il-perjodu elettorali;

“perjodu elettorali” tfisser il-perjodu ta’ żmien li jibda fil-jum li fih issir l-ordni tal-jum tal-votazzjoni u li jintemm fil-jum tal-votazzjoni;

“imġiba manipulattiva jew mhux awtentika” tfisser tattiċi, tekniki u proċeduri li:

(i) jikkostitwixxu l-użu qarrieqi ta’ servizzi jew karatteristiċi fuq is-servizz tal-fornitur ta’ servizzi intermedjarji, inkluż l-imġiba tal-utent li jkollha l-għan li tamplifika artifiċjalment il-firxa jew l-appoġġ pubbliku perċepit ta’ informazzjoni falza jew qarrieqa dwar il-proċess elettorali online, jew

(ii) x’aktarx jippromwovu d-disseminazzjoni jew il-pubblikazzjoni tad-deepfakes lill-utenti tas-servizz tal-fornitur ta’ servizzi intermedjarji, jew

(iii) minhabba n-natura u l-karattru tagħhom, il-kuntest jew kwalunkwe ċirkostanza rilevanti oħra, jagħtu lok għall-konkluzjoni li dawn huma maħsuba biex iwasslu għat-tixrid jew għall-pubblikazzjoni ta’ informazzjoni falza jew qarrieqa dwar il-proċess elettorali online dwar is-servizz tal-fornitur ta’ servizzi intermedjarji, jew

(iv) jistgħu jikkawżaw dannu pubbliku;

“miżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali” tfisser informazzjoni falza jew qarrieqa dwar il-proċess elettorali online kondiviza mingħajr intenzjoni dannuża għalkemm l-effetti jistgħu jkunu għadhom ta’ ħsara;

“informazzjoni dwar il-proċess elettorali online” tfisser kontenut online ta’ natura fattwali li għandu x’jaqsam mal-organizzazzjoni ta’ elezzjoni jew referendum inkluż iżda mhux limitat għar-reġistrazzjoni tal-votanti jew tal-kandidati, il-hinijiet u l-postijiet tal-votazzjoni, l-arranġamenti għall-votazzjoni bil-posta, is-segretezza tal-votazzjoni, l-għadd tal-voti u kwalunkwe kontenut fattwali ieħor relatat mal-organizzazzjoni ta’ elezzjoni jew referendum partikolari jew ma’ elezzjonijiet jew referenda b’mod generali;

“partit politiku” għandha t-tifsira li tatha l-Parti 2;

“ordni tal-jum tal-votazzjoni” tfisser ordni magħmula mill-Ministru li tistabbilixxi l-jum meta għandha tiġi organizzata votazzjoni li -

(a) fil-każ ta’ elezzjoni tad-Dáil, issir skont it-taqsimha 96(1) tal-Att tal-1992,

- (b) fil-każ ta' elezzjoni Ewropea, issir skont it-taqsima 10(1) tal-Att tal-1997,
- (c) fil-każ ta' elezzjoni lokali, issir skont it-taqsima 26(2) tal-Att tal-2001,
- (d) fil-każ ta' elezzjoni presidenzjali, issir skont it-taqsima 6(1)(c) tal-Att tal-1993,
- (e) fil-każ ta' referendum, issir skont it-taqsima 10, 11 jew 12 tal-Att tal-1994,
- (f) fil-każ ta' elezzjoni tas-Seanad, issir skont it-taqsima 12 tal-Att Elettorali tas-Seanad (Membri tal-Università) 1937 u skont l-Artikolu 24 tal-Att Elettorali tas-Seanad (Membri tal-Bord) 1947; jew
- (g) fil-każ ta' elezzjoni tas-sindku ta' Limerick, issir skont il-paragrafu 6 tal-Parti 1 tal-Iskeda 2 għall-Gvern Lokali (Sindku ta' Limerick) u l-Att dwar id-Dispożizzjonijiet Mixxellanji tal-2024;

“dannu pubbliku” tfisser kwalunkwe theddida serja għall-gustizzja jew l-integrità ta' elezzjoni jew referendum.

Kooperazzjoni bejn il-Kummissjoni u l-Coimisiún na Meán

- 144A. (1) Il-Kummissjoni tista' tidhol fi ftehim (f'din it-taqsima msemmi bhala “ftehim ta' kooperazzjoni”) mal-Coimisiún na Meán għall-finijiet li taġevola lill-Kummissjoni fit-twettiq tal-funzjonijiet tagħha skont din il-Parti.
- (2) Ftehim ta' kooperazzjoni jista' jiġi varjat mill-Kummissjoni u mill-Coimisiún na Meán.
- (3) Il-Kummissjoni għandha, fi żmien xahar wara li jkun sar il-ftehim (jew il-varjazzjoni tiegħu), tipprovdi lill-Ministru [u lill-Ministru għall-Intrapriża, il-Kummerċ u l-Impjiegi] b'kopja ta' ftehim ta' kooperazzjoni (inkluża kull varjazzjoni ta' ftehim bħal dan) li jkun sar.
- (4) Ftehim ta' kooperazzjoni, jew kwalunkwe varjazzjoni li ssirlu, għandhom isiru bil-miktub u, hekk kif ikun prattiku wara li l-ftehim jew il-varjazzjoni jkun saru u ngħataw lill-Ministru [u lill-Ministru għall-Intrapriża, il-Kummerċ u l-Impjiegi], il-Kummissjoni tista' tippubblika l-ftehim fuq sit web li tiegħu hsiebu hi.
- (5) Mingħajr preġudizzju għas-sottotaqsima (6), xejn fi kwalunkwe promulgazzjoni ma għandu jinqara bhala li jipprevjeni d-dispożizzjonijiet ta' ftehim ta' kooperazzjoni milli jkollhom effett f'konformità mat-termini miftiehma bejn il-Kummissjoni u l-Coimisiún na Meán.

- (6) Jekk l-informazzjoni tinghata minn parti waħda lill-parti l-oħra skont ftehim ta' kooperazzjoni skont is-sottotaqsima (1), id-dispożizzjonijiet ta' kwalunkwe promulgazzjoni dwar l-iżvelar ta' dik l-informazzjoni mill-ewwel parti msemmija għandhom japplikaw għat-tieni parti msemmija fir-rigward ta' dik l-informazzjoni.
- (7) Nuqqas mill-Kummissjoni jew mill-Coimisiún na Meán li jikkonformaw ma' dispożizzjoni ta' ftehim ta' kooperazzjoni ma għandux jinvalida l-eżercizzju mill-Kummissjoni jew mill-Coimisiún na Meán ta' kwalunkwe setgħa.

Informazzjoni elettorali online, diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, mizinformazzjoni dwar il-proċess elettorali u funzjonijiet ta' mgħiba manipulattiva jew mhux awtentika

145. (1) Il-Kummissjoni għandha—

- (a) tipprotegi l-gustizzja u l-integrità tal-elezzjonijiet u tar-referenda f'konformità ma' din il-Parti.
 - (b) tissorvelja, tinvestiga u tiġġieled it-tixrid tad-diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali,
 - (c) tissorvelja, tinvestiga, tidentifika u tiġġieled imġiba manipulattiva jew mhux awtentika,
 - (d) tissorvelja, tinvestiga u tidentifika xejriet fir-rigward ta'—
 - (i) diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali,
 - (ii) mizinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, u
 - (iii) imġiba manipulattiva jew mhux awtentika,
 - (e) tippromwovi s-sensibilizzazzjoni tal-pubbliku dwar il-mizinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, id-diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali u l-imġiba manipulattiva jew mhux awtentika u tista' tistabbilixxi, tiffaċilita jew tippromwovi programmi edukattivi jew ta' informazzjoni għall-fini tat-twettiq tal-funzjonijiet tagħha skont din il-Parti.
- (2) Mingħajr preġudizzju għat-taqsima 16, il-Kummissjoni tista' tqabbd lil kwalunkwe persuna biex tassistiha fit-twettiq tal-funzjonijiet tagħha skont is-sottotaqsima (1) u, għal dak l-għan, tista' tagħmel kwalunkwe wiehed minn dawn li ġejjin jew kollha kemm huma:

- (a) tidhol f'kuntratt ma' kwalunkwe persuna b'tali termini u kundizzjonijiet u għal dak il-perjodu li l-Kummissjoni tqis xieraq;
- (b) tħallas il-fondi għad-dispożizzjoni tagħha, lil kwalunkwe persuna msemmija fil-paragrafu (a), tali tariffi (jekk ikun hemm) jew allowances għal spejjeż (jekk ikun hemm) imgarrba mill-persuna kif tista' tiddetermina l-Kummissjoni.

Stabiliment u rwol tal-Bord Konsultattiv

146. (1) Il-Kummissjoni għandha tistabbilixxi bord konsultattiv ta' informazzjoni dwar il-proċess elettorali online (li għandu jkun magħruf bħala "il-Bord Konsultattiv").
- (2) Il-Bord Konsultattiv għandu, fuq talba u, jekk ikun xieraq, fuq inizjattiva tiegħu stess, jipprovdi pariri lill-Kummissjoni dwar—
- (a) in-natura u l-effett tad-dizinformazzjoni dwar il-proċess elettorali u l-mizinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, u
 - (b) fejn prattiku, dwar l-użu mill-Kummissjoni tas-setgħat tagħha skont din il-Parti.
- (3) Il-Bord Konsultattiv għandu jkun jinkludi mhux aktar minn sitt persuni, li għandhom jinhatru mill-Kummissjoni, u kull waħda minnhom għandu jkollha għarfien espert f'dawn kollha li ġejjin jew fi kwalunkwe wieħed minnhom—
- (a) il-proċessi elettorali (inklużi referenda) fl-Istat,
 - (b) il-promozzjoni tal-gustizzja u l-integrità fl-elezzjonijiet u r-referenda, jew
 - (c) fl-użu tat-teknoloġija tal-informazzjoni u t-tixrid online tal-informazzjoni fil-kuntest tal-elezzjonijiet u r-referenda.
- (4) Il-Ministru jista', bil-kunsens tal-Ministru għan-Nefqa Pubblika, it-Twettiq u r-Riforma tal-Pjan ta' Żvilupp Nazzjonali, jiddetermina r-remunerazzjoni u l-ispejjeż, jekk ikun hemm, li jridu jithallsu lil membru tal-Bord Konsultattiv skont din it-taqsim.
- (5) Ir-remunerazzjoni u l-allowances għall-ispejjeż, jekk ikun hemm, determinati f'konformità mas-sottotaqsima (4) għandhom jithallsu mill-Kummissjoni mill-fondi għad-dispożizzjoni tagħha lil membru tal-Bord Konsultattiv.

L-istabiliment u r-rwol tal-kunsill tal-partijiet ikkonċernati

147. (1) Il-Kummissjoni għandha, minn żmien għal żmien, tistabbilixxi kunsill tal-partijiet ikkonċernati biex jiprovdi pariri u opinjonijiet lill-Kummissjoni b'mod

ġenerali u fir-rigward tat-tnejjira u l-użu tal-kodiċijiet ta' kondotta skont il-Kapitolu 5.

- (2) Il-kunsill tal-partijiet ikkonċernati għandu jinkludi mhux aktar minn 15-il persuna, li għandhom jinhatru mill-Kummissjoni, li l-kompożizzjoni tagħhom għandha tirrifletti l-fehmiet tal-membri tal-Oireachtas kif ukoll dawk tal-media stampata, tax-xandir u online.

KAPITOLU 2

Obbligi fuq il-pjattaforma online

Obbligu fuq il-pjattaforma online li tipprovdi informazzjoni lill-Kummissjoni

148. (1) Meta, matul perjodu tal-kampanja elettorali, fornitur ta' servizzi intermedjarji, ikun sodisfatt malli jikseb għarfien reali, inkluż permezz ta' notifika riċevuta permezz tal-mekkanizmu msemmi fit-taqsimha 149, li—

- (a) is-servizzi tiegħu jistgħu jintużaw għall-finijiet ta' diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali,
- (b) jista' jkun hemm miżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali dwar is-servizzi tagħha, jew
- (c) jista' jkun hemm imġiba manipulattiva jew mhux awtentika fuq is-servizzi tagħha,

il-fornitur ta' servizzi intermedjarji għandu, mingħajr dewmien żejjed iżda soġġett għat-taqsimha 148A, jinnotifika lill-Kummissjoni dwar tali diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, miżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali jew imġiba manipulattiva jew mhux awtentika.

- (2) Mingħajr preġudizzju għas-sottotaqsimha (1), malli tasal valutazzjoni tar-riskju mwettqa minn pjattaforma online kbira ħafna jew magna tat-tiftix online kbira ħafna skont l-Artikolu 34(1) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali, il-Coimisiún na Meán għandha tibgħat kopja tal-valutazzjoni tar-riskju lill-Kummissjoni.
- (3) Il-Kummissjoni għandha timmonitorja l-konformità tal-fornituri tas-servizzi intermedjarji mar-rekwiżiti tas-sottotaqsimha (1).

Eżenzjoni mir-responsabbiltà għas-servizzi intermedjarji

148A. L-eżenzjonijiet mir-responsabbiltà li japplikaw skont l-Artikoli 4, 5 u 6 tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali għandhom japplikaw għall-fornituri tas-servizzi intermedjarji għall-finijiet ta' din il-Parti.

Informazzjoni lill-Kummissjoni

149. Meta l-Kummissjoni tissuspetta li l-preżenza ta' dizinformazzjoni dwar il-proċess elettorali hija dwar is-servizzi tal-fornitur ta' servizzi intermedjarji, kemm jekk dak is-suspett jirriżulta minn rapport miksub skont it-taqsim 160(2)(a) jew minn xi sors ieħor, il-Kummissjoni tista' toħroġ ordni fuq dak il-fornitur ta' servizzi intermedjarji li tkun tirrikjedi informazzjoni speċifika dwar riċevitur individwali speċifiku wieħed jew aktar tas-servizzi tiegħu f'konformità mad-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 10 tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali.

KAPITOLU 3

Setgħat tal-Kummissjoni

Monitoraġġ, u investigazzjoni, ta' informazzjoni elettorali online

150. (1) Il-Kummissjoni tista', għall-fini tat-twettiq tal-funzjonijiet tagħha taħt din il-Parti, timmonitorja l-informazzjoni dwar il-proċess elettorali online.

(2) Meta l-Kummissjoni temmen b'mod raġonevoli li kwalunkwe informazzjoni dwar il-proċess elettorali online tista' -

(a) tikkostitwixxi dizinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, jew

(b) tinvolvi mgħiba manipulattiva jew mhux awtentika, inkluż l-użu ta' bots mhux iddikjarati,

il-Kummissjoni, jew membru tal-persunal tal-Kummissjoni, jista' jeżamina jew jinvestiga jew jahtar uffiċjal awtorizzat biex jeżamina jew jinvestiga, kwalunkwe kwistjoni bħal din u l-uffiċjal awtorizzat jew il-membru tal-persunal għandu, wara l-investigazzjoni tiegħu, jipprovdi rapport lill-Kummissjoni.

(3) Il-Kummissjoni, jew membru tal-persunal tal-Kummissjoni, jista' jagħmel tali inkjesti kif iqis xieraq jew jidderieġi uffiċjal awtorizzat biex jagħmel tali inkjesti, u l-Kummissjoni, membru tal-persunal tal-Kummissjoni jew uffiċjal awtorizzat, jistgħu jirrikjedu li kwalunkwe persuna ttipprovdi mingħajr dewmien kwalunkwe informazzjoni, dokument jew haġa fil-pussess jew l-akkwist ta' dik il-persuna li l-Kummissjoni, membru tal-persunal tal-Kummissjoni jew uffiċjal awtorizzat jistgħu jirrikjedu għall-finijiet ta' investigazzjoni.

(4) Is-setgħat ta' uffiċjal awtorizzat mogħtija lillu jew lilha minn jew skont it-taqsim 137(1) sa (9) għandhom japplikaw, bl-istess mod u bil-modifiki kollha meħtieġa, għal uffiċjal awtorizzat maħtur skont is-sottotaqsim (2) jew għall-Kummissjoni, jew membru tal-persunal tal-Kummissjoni.

- (5) Il-proċeduri stabbiliti fit-taqsimi 130(3) sa (6) għandhom, bil-modifiki kollha meħtieġa, japplikaw għat-tweġġ tal-funzjonijiet skont din il-Parti, minn uffiċjal awtorizzat maħtur skont is-sottotaqsima (1) jew mill-Kummissjoni, jew minn membru tal-persunal tal-Kummissjoni.
- (6) Meta uffiċjal awtorizzat jew membru tal-persunal tal-Kummissjoni jipprovdi rapport lill-Kummissjoni fir-rigward tal-kwistjonijiet imsemmija fis-sottotaqsima (1), il-Kummissjoni għandha tikkunsidra dak ir-rapport u kwalunkwe sottomissjoni jew rakkomandazzjoni magħmula mill-uffiċjal awtorizzat jew minn tali membru.
- (7) Meta l-Kummissjoni tqis li jkun xieraq, il-Kummissjoni tista' tistieden lil kwalunkwe persuna biex tagħmel kwalunkwe sottomissjoni bil-miktub lill-Kummissjoni fil-perjodu speċifikat mill-Kummissjoni.
- (8) Wara li l-Kummissjoni tqis ir-rapport imsemmi fis-sottotaqsima (6) u kwalunkwe sottomissjoni msemmija fis-sottotaqsimiet (6) u (7), il-Kummissjoni tista'—
 - (a) ma tiegħu l-ebda azzjoni ulterjuri,
 - (b) jekk tkun sodisfatta li qed isseħħ jew seħħet kontravvenzjoni, teżerċita kwalunkwe waħda mis-setgħat li għandha skont it-taqsimiet 153 sa 157 fir-rigward ta' kwalunkwe persuna li l-Kummissjoni tqis li qed tikser jew kisret kwalunkwe dispozizzjoni ta' din il-Parti,
 - (c) tfejji u tippubblika rapport tal-investigazzjoni tagħha dwar il-kwistjoni, jew
 - (d) jekk tkun sodisfatta li qed isseħħ jew li seħħet kontravvenzjoni, issir prosekuzzjoni ta' kwalunkwe reat li seta' twettaq f'konformità mat-taqsimi 169.

Delega tas-setgħat tal-Kummissjoni lill-kap eżekuttiv

151. (1) Soġġett għal din it-taqsimi, il-Kummissjoni tista', permezz ta' ordni, tiddelega l-eżerċizzju ta' tali setgħat tagħha skont it-taqsimi 153, 154, 156, 157 jew 155 skont kif il-Kummissjoni tqis xieraq lill-kap eżekuttiv jew lil membru ieħor tal-Kummissjoni u l-kap eżekuttiv jew membru ieħor tal-Kummissjoni għandu jwettaq dawk id-dmirijiet li jkunu xierqa għas-setgħat delegati b'dan il-mod u għal dak l-għan għandha taġixxi minflok il-Kummissjoni.
- (2) Meta ssir delega skont is-sottotaqsima (1)—

- (a) il-kap eżekuttiv jew membru ieħor tal-Kummissjoni għandu jeżerċita s-setgħa delegata taħt id-direzzjoni u l-kontroll ġenerali tal-Kummissjoni,
 - (b) il-kap eżekuttiv jew membru ieħor tal-Kummissjoni għandu jeżerċita s-setgħa delegata f'konformità ma' tali limitazzjonijiet (jekk ikun hemm) li jistgħu jiġu speċifikati fid-delega fir-rigward tal-perjodu li fih jew sa fejn hu jew hi għandu jeżerċita dik is-setgħa, u
 - (c) dispożizzjoni msemmija fis-sottotaqsima (1) li taħtha jingħataw setgħat lill-Kummissjoni jew li tirregola l-mod li bih kwalunkwe setgħa bħal din għandha tiġi eżerċitata għandha, jekk u sa fejn tkun applikabbli għas-setgħa delegata, ikollha effett, għall-finijiet tal-eżerċizzju tas-setgħa mill-kap eżekuttiv jew minn membru ieħor tal-persunal tal-Kummissjoni, bis-sostituzzjoni tal-kap eżekuttiv jew membru ieħor tal-persunal tal-Kummissjoni mal-Kummissjoni u kull dispożizzjoni bħal din għandha tinqara kif xieraq.
- (3) Meta l-eżerċizzju ta' setgħa jiġi ddelegat skont din it-taqsima, is-setgħa għandha tibqa' f'idejn il-Kummissjoni iżda għandha tingħata b'tali mod fl-istess hin lill-kap eżekuttiv jew membru ieħor tal-Kummissjoni li lillu tkun ġiet iddelegata sabiex tkun tista' tiġi eżerċitata jew mill-Kummissjoni jew mill-kap eżekuttiv jew minn membru ieħor tal-Kummissjoni kkonċernat.
- (4) Il-Kummissjoni tista', permezz ta' ordni, temenda jew tirrevoka delega magħmula skont din it-taqsima.
- (5) Il-Kummissjoni tista', fi kwalunkwe hin, tforni kwalunkwe materjal jew informazzjoni li tirriżulta minn investigazzjoni skont it-taqsima 150, inkluż kwalunkwe rapport, lill-kap eżekuttiv jew lil membru ieħor tal-persunal tal-Kummissjoni li lillu jkun ġie ddelegat l-eżerċizzju ta' setgħa skont is-sottotaqsima (1) fejn il-Kummissjoni tqis li l-informazzjoni tista' tkun meħtieġa sabiex tippermetti l-eżerċizzju xieraq tas-setgħat ikkonċernati.

Eżerċizzju tas-setgħat tal-Kummissjoni

152. (1) Il-Kummissjoni għandha teżerċita s-setgħat tagħha skont it-taqsima 153, 154, 155, 156, 157 jew 158 biss meta l-Kummissjoni tkun sodisfatta li jkun fl-interess pubbliku li tagħmel dan, filwaqt li tqis iċ-ċirkostanzi kollha inklużi d-drittijiet ta' kwalunkwe persuna li l-Kummissjoni tqis li tista' tiġi affettwata mill-eżerċizzju ta' tali setgħat.
- (2) Mingħajr preġudizzju għas-sottotaqsima (1), il-Kummissjoni għandha, meta tikkunsidra l-eżerċizzju tas-setgħat tagħha skont it-taqsima 153, 154, 155, 156, 157 jew 158 tagħti l-importanza dovuta lill-kwistjonijiet li ġejjin:

- (a) id-dritt għal-libertà tal-espressjoni;
 - (b) id-dritt għal-libertà ta' assoċjazzjoni;
 - (c) id-dritt ta' parteċipazzjoni fl-affarijiet pubbliċi;
 - (d) l-obbligu tal-Istat li jiddefendi u jiżgura l-ġustizzja u l-integrità tal-elezzjonijiet u r-referenda; u
 - (e) il-prinċipju tal-proporzjonalità;
 - (f) id-dritt għal-libertà ta' stabbiliment skont id-dritt tal-UE; u
 - (g) il-libertà li jiġu pprovdu servizzi skont id-dritt tal-UE.
- (3) Mingħajr preġudizzju għas-sottotaqsimiet (1) u (2), il-Kummissjoni għandha, meta tikkunsidra l-eżerċizzju tas-setgħat tagħha skont it-taqsimi 153, 154, 155, 156, 157 jew 158 taqis il-kwistjonijiet li ġejjin:
- (a) il-ħtieġa li jiġi żgurat l-użu ekonomiku u effiċjenti tar-riżorsi tal-Kummissjoni;
 - (b) id-dannu pubbliku kkonċernat, peress li huwa relatat mal-integrità u l-ġustizzja generali tal-elezzjoni jew tar-referendum;
 - (c) kwalunkwe linja gwida ppubblikata skont is-sottotaqsima (4).
- (4) Il-Kummissjoni għandha ttejjgħi u ttipubblika linji gwida biex tinfluwenza l-eżerċizzju xieraq, mill-Kummissjoni jew minn persuna li lilha jkun ġie ddelegat l-eżerċizzju ta' setgħa skont it-taqsimi 151, dwar is-setgħat tagħha skont din il-Parti.
- (5) Il-linji gwida skont is-sottotaqsima (4) jistgħu jinkludu miżuri li jiżguraw li l-eżerċizzju tas-setgħat tal-Kummissjoni jkun trasparenti għall-pubbliku u f'konformità mal-aħjar prattika internazzjonali u fl-interess pubbliku.
- (6) Meta l-Kummissjoni toħroġ avviż jew ordni skont it-taqsimi 153, 154, 155, 156 jew 157, il-Kummissjoni għandha tiżgura li l-avviż jew l-ordni tissodisfa l-kundizzjonijiet speċifikati fl-Artikolu 9(2) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali.
- (7) Kwalunkwe avviż jew ordni maħruġa mill-Kummissjoni skont din il-Parti għandu jintbagħat lill-Coimisiún na Meán, u tali bghit għandu jinkludi kwalunkwe informazzjoni riċevuta mill-Kummissjoni mingħand il-fornitur ta'

servizzi intermedjarji f'konformità mar-rekwiziti tal-Artikolu 9(1) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali.

- (8) Biex jiġi evitat kull dubju, il-Kummissjoni tista' tiddetermina li huwa xieraq, wara li tqis iċ-ċirkostanzi kollha, li toħroġ aktar minn avviż jew ordni waħda skont it-taqsima 153, 154, 155, 156 jew 157 fir-rigward tal-istess kontenut jew imġiba online.

Avviż ta' tneħħija

153. (1) Meta l-Kummissjoni tkun sodisfatta -

- (a) mill-informazzjoni disponibbli, kemm jekk miksuba permezz tal-monitoraġġ tagħha, jew inkella pprovduta minn kwalunkwe persuna oħra jew mod ieħor, li kwalunkwe informazzjoni dwar il-proċess elettorali tikkostitwixxi diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, u
- (b) li l-ħruġ ta' tali avviż ikun meħtieġ biex jiħarsu l-ġustizzja jew l-integrità ta' elezzjoni jew referendum,

il-Kummissjoni tista' toħroġ avviż ta' tneħħija li jirrikjedi li kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika, inkluż kwalunkwe fornitur ta' servizzi intermedjarji, tneħħi, f'perjodu speċifikat, il-kontenut li miegħu jkun relatat l-avviż ta' tneħħija.

(2) Minkejja r-rekwiziti tat-taqsima 152(6), avviż taht din it-taqsima għandu:

- (a) ikun fih dikjarazzjoni tal-Kummissjoni, f'konformità mas-sottotaqsima (3), fir-rigward tad-diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali msemmija fis-sottotaqsima (1)(a);
- (b) jinforma lill-persuna li lilha jkun indirizzat l-avviż li hija għandha tara li d-dikjarazzjoni fil-paragrafu (a) tiġi ppubblikata fil-post online previst skont l-Artikolu 9(2)(a)(iv) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali; u
- (c) tinforma lill-persuna li lilha jkun indirizzat l-avviż bid-dritt li tappella l-avviż skont it-taqsima 161 fi żmien ħamest ijiem mid-data li fiha jkun inhareġ l-avviż.

(3) Id-dikjarazzjoni msemmija fis-sottotaqsima (2)(a)—

- (a) għandha tiddikjara li hija dikjarazzjoni meħtieġa li tiġi ppubblikata skont avviż ta' tneħħija maħruġ mill-Kummissjoni, skont liema t-tneħħija ta' ċertu kontenut viżibbli f'post online preċiż tkun intalbet mill-Kummissjoni skont din it-taqsima,

- (b) għandha tiddikjara li din l-azzjoni ttieħdet minhabba li l-kontenut ippubblikat qabel fil-post kien jikkostitwixxi diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali,
- (c) għandu jkun fiha sommarju tad-dikjarazzjoni tar-raġunijiet, ipprovduta skont l-Artikolu 9(2)(a)(ii) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali, għall-opinjoni tal-Kummissjoni li kien meħtieġ li tintalab it-tneħħija tal-informazzjoni sabiex jiħarsu l-ġustizzja jew l-integrità tal-elezzjoni jew tar-referendum, skont il-każ, u
- (d) tiddikjara li kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika direttament affettwata mill-avviż tista' tappella l-avviż skont it-taqsimha 161 fi żmien hamest ijiem mid-data li fiha jkun inħareġ l-avviż.

Avviż ta' korrezzjoni

154. (1) Meta l-Kummissjoni tkun sodisfatta -

- (a) mill-informazzjoni disponibbli, kemm jekk miksuba permezz tal-monitoraġġ tagħha, jew inkella pprovduta minn kwalunkwe persuna oħra jew mod ieħor, li kwalunkwe informazzjoni dwar il-proċess elettorali tikkostitwixxi diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, u
- (b) li l-ħruġ ta' tali avviż ikun meħtieġ biex jiħarsu l-ġustizzja jew l-integrità ta' elezzjoni jew referendum,

il-Kummissjoni tista' toħroġ avviż ta' korrezzjoni li jirrikjedi li kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika li jkun dirett lejha, inkluż kwalunkwe fornitur ta' servizzi intermedjarji, tikkomunika dikjarazzjoni mill-Kummissjoni skont din it-taqsimha lill-persuni kollha li jaċċessaw is-servizz jew il-pjattaforma online.

(2) Minkejja r-rekwiżiti tat-taqsimha 152(6), avviż taht din it-taqsimha għandu:

- (a) ikun fih dikjarazzjoni tal-Kummissjoni, f'konformità mas-sottotaqsimha (3), fir-rigward tad-diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali msemmija fis-sottotaqsimha (1)(a);
- (b) jinforma lill-persuna li lilha jkun indirizzat l-avviż li hija għandha tara li d-dikjarazzjoni fil-paragrafu (a) tiġi ppubblikata fil-post online previst skont l-Artikolu 9(2)(a)(iv) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali; u
- (c) jinforma lill-persuna li lilha jkun indirizzat l-avviż bid-dritt li tappella l-avviż skont it-taqsimha 161 fi żmien hamest ijiem mid-data li fiha jkun inħareġ l-avviż.

- (3) Id-dikjarazzjoni msemmija fis-sottotaqsima (2)(a)—
- (a) għandha tiddikjara li hija dikjarazzjoni li jeħtieġ li tiġi ppubblikata skont avviż ta' korrezzjoni maħruġ mill-Kummissjoni skont liema l-korrezzjoni ta' ċertu kontenut viżibbli f'post online preċiż tkun intalbet mill-Kummissjoni skont din it-taqsima,
 - (b) għandha tiddikjara li din l-azzjoni tteħdet minħabba li l-kontenut fil-post online kien jikkostitwixxi diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali,
 - (c) għandu jkun fiha sommarju tad-dikjarazzjoni tar-raġunijiet, ipprovduta skont l-Artikolu 9(2)(a)(ii) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali, għall-opinjoni tal-Kummissjoni li l-ħruġ ta' avviż ta' korrezzjoni kien xieraq fiċ-ċirkostanzi kollha biex jitharsu l-ġustizzja jew l-integrità tal-elezzjoni jew tar-referendum, skont il-każ,
 - (d) għandha tiddikjara li kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika direttament affettwata mill-avviż tista' tappella l-avviż skont it-taqsima 161 fi żmien ħamest ijiem mid-data li fiha jkun inħareġ l-avviż.
- (4) Id-dikjarazzjoni msemmija fis-sottotaqsima (2)(a) jista' jkun fiha wkoll kwalunkwe wieħed minn dawn li ġejjin jew kollha kemm huma:
- (a) dikjarazzjoni li tistabbilixxi f'liema aspetti l-kontenut kien falz jew qarrieqi;
 - (b) dikjarazzjoni korretta tal-informazzjoni; u
 - (c) tali informazzjoni jew dikjarazzjoni ulterjuri li l-Kummissjoni għandha tqis xierqa wara li tqis iċ-ċirkostanzi kollha.

Ordni ta' tikkettar

155. (1) Meta l-Kummissjoni tkun sodisfatta -

- (a) mill-informazzjoni disponibbli, kemm jekk miksuba permezz tal-monitoraġġ tagħha, jew inkella pprovduta minn kwalunkwe persuna oħra jew mod ieħor, li kwalunkwe informazzjoni dwar il-proċess elettorali tikkostitwixxi diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, u
- (b) li l-ħruġ ta' tali ordni jkun meħtieġ biex jitharsu l-ġustizzja jew l-integrità ta' elezzjoni jew referendum,

il-Kummissjoni tista', sakemm issir investigazzjoni ulterjuri mill-Kummissjoni, toħroġ ordni ta' tikkettar li tirrikjedi li l-fornitur ta' servizzi intermedjarji

jiddikjara li l-kontenut tas-sugġett bħalissa qed jiġi investigat mill-Kummissjoni skont din il-Parti biex jiġi ddeterminat jekk jikkostitwixxix diżinformazzjoni dwar il-proċess elettoralu jew le.

- (2) Minkejja r-rekwiżiti tat-taqsimu 152(6), ordni taħt din it-taqsimu:
 - (a) għandu jkun fiha dikjarazzjoni tal-Kummissjoni, f'konformità mas-sottotaqsimu (3), fir-rigward tad-diżinformazzjoni dwar il-proċess elettoralu msemmija fis-sottotaqsimu (1)(a);
 - (b) tinforma lill-persuna li lilha tkun indirizzata l-ordni li hija għandha tara li d-dikjarazzjoni fil-paragrafu (a) tiġi ppubblikata fil-post online previst skont l-Artikolu 9(2)(a)(iv) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali; u
 - (c) għandha tinforma lill-persuna li lilha jkun indirizzata l-avviż bid-dritt li tappella l-ordni skont l-Artikolu 161 fi żmien hamest ijiem mid-data li fiha tkun inħarġet l-ordni.
- (3) Id-dikjarazzjoni msemmija fis-sottotaqsimu (2)(a):
 - (a) għandha tikkonferma li hija dikjarazzjoni meħtieġa li tiġi ppubblikata skont ordni ta' tikkettar maħruġa mill-Kummissjoni taħt din it-taqsimu, fejn il-Kummissjoni tkun tal-opinjoni li d-dikjarazzjoni tas-sugġett jista' jkun fiha diżinformazzjoni dwar il-proċess elettoralu;
 - (b) għandha tiddikjara li l-ħruġ tal-ordni mhuwiex determinazzjoni li l-kontenut huwa diżinformazzjoni dwar il-proċess elettoralu;
 - (c) għandu jkun fiha sommarju tad-dikjarazzjoni tar-raġunijiet, prevista skont l-Artikolu 9(2)(a)(ii) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali, għall-opinjoni tal-Kummissjoni li r-rekwiżiti tas-sottotaqsimu (1) huma ssodisfati;
 - (d) għandha tiddikjara li għandha ssir determinazzjoni dwar jekk il-kontenut huwiex diżinformazzjoni dwar il-proċess elettoralu sakemm issir investigazzjoni ulterjuri; u
 - (e) għandha tiddikjara li kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika affettwata direttament mill-ordni tista' tappella l-ordni skont l-Artikolu 161 fi żmien hamest ijiem.
- (4) L-ordni jista' jkun fiha wkoll tali informazzjoni jew dikjarazzjoni ulterjuri li l-Kummissjoni għandha tqis xierqa wara li tqis iċ-ċirkostanzi kollha.

- (5) Il-Kummissjoni għandha tagħmel id-determinazzjoni msemmija fis-sottotaqsima (3)(d) u, malajr kemm jista' jkun raġonevolment prattiku—
- (a) għandha tagħti indikazzjoni lill-persuna li lilha kienet indirizzata l-ordni ta' mmarrar li tinforma lil dik il-persuna li l-ordni ta' mmarrar għet revokata, jew
 - (b) meta d-determinazzjoni tkun li l-kontenut ikun diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, tista', kif tqis xieraq, teżercita kwalunkwe waħda mis-setgħat tagħha skont it-taqsima 153, 154 jew 156.
- (6) Meta l-Kummissjoni tagħti indikazzjoni msemmija fis-sottotaqsima (5)(a), id-dikjarazzjoni msemmija fis-sottotaqsima (2)(a) għandha titneħħa.

Ordni ta' mblukkar tal-aċċess

156. (1) Meta l-Kummissjoni tkun sodisfatta mill-informazzjoni disponibbli -

- (a) kemm jekk miksuba permezz tal-monitoraġġ tagħha, jew b'xi mod ieħor, ta' informazzjoni dwar il-proċess elettorali jew ipprovduta minn kwalunkwe persuna oħra jew mod ieħor, fir-rigward ta' post online identifikat qabel, li kwalunkwe informazzjoni dwar il-proċess elettorali tikkostitwixxi diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali,
- (b) li l-attività ta' bot li tikkostitwixxi mġiba manipulattiva jew mhux awtentika jew l-użu ta' bots mhux iddikjarati li jmur kontra t-taqsima 167 ikun qed iseħħ jew ikun seħħ f'post online identifikat minn qabel,

il-Kummissjoni tista' toħroġ ordni ta' mblukkar tal-aċċess, għal dak il-perjodu li l-Kummissjoni tqis xieraq, li tirrikjedi li kwalunkwe fornitur ta' servizzi intermedjarji jieħu passi raġonevoli biex jiddizattiva l-aċċess għall-post online.

(2) Minkejja r-rekwiżiti tat-taqsima 152(6), ordni taħt din it-taqsima:

- (a) għandu jkun fiha dikjarazzjoni tal-Kummissjoni, f'konformità mas-sottotaqsima (3), fir-rigward tad-diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali msemmija fis-sottotaqsima (1)(a);
- (b) għandha tinforma lill-persuna li lilha tkun indirizzata l-ordni li hija għandha tara li d-dikjarazzjoni fil-paragrafu (a) tiġi ppubblikata fil-post online previst skont l-Artikolu 9(2)(a)(iv) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali; u

- (c) għandha tinforma lill-persuna li lilha jkun indirizzat l-avviż bid-dritt li tappella l-ordni skont l-Artikolu 161 fi żmien ħamest ijiem mid-data li fiha tkun inħarġet l-ordni.
- (3) Id-dikjarazzjoni msemmija fis-sottotaqsima (2)(a) għandha tiddikjara b'mod ċar —
- (a) li nħarġet ordni ta' mblukkar tal-aċċess skont din it-taqsima,
 - (b) sommarju tad-dikjarazzjoni tar-raġunijiet, ipprovdut skont l-Artikolu 9(2) (a)(ii) tar-Regolament dwar is-Servizzi Diġitali, għaliex il-Kummissjoni għamlet l-ordni, u
 - (c) tali informazzjoni ulterjuri li tista' tiġi speċifikata fil-linji gwida maħruġa skont it-taqsima 152 jew meqjusa meħtieġa jew xierqa mill-Kummissjoni fiċ-ċirkostanzi kollha.
- (4) L-ordni jista' jkun fiha wkoll tali informazzjoni jew dikjarazzjoni ulterjuri li l-Kummissjoni għandha tqis xierqa wara li tqis iċ-ċirkostanzi kollha.
- (5) F'din it-taqsima, "post online identifikat qabel" tfisser post online fejn żewġ biċċiet ta' kontenut online separati jew aktar kienu s-sugġett ta' avviż jew ordni skont it-taqsima 153, 154, 156 jew 157 fl-istess perjodu elettorali, liema perjodu elettorali huwa l-istess bħall-perjodu elettorali li fir-rigward tiegħu huwa propost li ssir l-ordni ta' mblukkar tal-aċċess.

Avviż ta' mġiba manipulattiva jew mhux awtentika (inkluża attività ta' bots mhux iddikjarati)

157. (1) Meta l-Kummissjoni tkun sodisfatta mill-informazzjoni disponibbli li -

- (a) hemm jew kien hemm attività ta' bots li tikkostitwixxi mġiba manipulattiva jew mhux awtentika jew l-użu ta' bots mhux iddikjarati li jmur kontra t-taqsima 167, u
- (b) il-ħruġ ta' avviż skont din is-sottotaqsima huwa meħtieġ biex jiġiharsu l-ġustizzja jew l-integrità ta' elezzjoni jew referendum,

il-Kummissjoni tista' toħroġ avviż, li jagħti raġunijiet, li jirrikjedi lil kwalunkwe fornitur ta' servizzi intermedjarji jippubblika dikjarazzjoni li tinforma lill-utenti kollha dwar l-imġiba manipulattiva jew mhux awtentika jew l-użu ta' bots mhux iddikjarati li jmur kontra t-taqsima 167.

(2) Id-dikjarazzjoni meħtieġa li tiġi ppubblikata skont is-sottotaqsima (1)—

- (a) għandha tiddikjara li l-Kummissjoni, skont din it-taqsimha, harghet avviz li jidentifika attivita ta' bot li tikkostitwixxi mgiba manipulattiva jew mhux awtentika,
- (b) għandha tiddikjara li din l-azzjoni ttiehdet minhabba li l-attivita ta' bot heddet il-gustizzja jew l-integrita ta' elezzjoni jew referendum li se jsiru,
- (c) għandu jkun fiha d-dikjarazzjoni tar-ragunijiet tal-Kummissjoni li kien xieraq li tintalab il-pubblikazzjoni tad-dikjarazzjoni fir-rigward tal-attivita fic-cirkostanzi kollha, u
- (d) għandha tiddikjara li kwalunkwe persuna fizika jew guridika direttament affettwata mill-avviz tista' tappella l-avviz skont it-taqsimha 161 fi zmien hamest ijiem mid-data li fiha jkun inhareg l-avviz.

(3) Fejn, matul il-perjodu elettorali, il-Kummissjoni tkun sodisfatta li—

- (a) tkun sehhet imgiba manipulattiva jew mhux awtentika (inkluz meta tali mgiba tinvolvi l-uzu ta' bots), u
- (b) il-hrug ta' avviz skont din is-sottotaqsimha huwa mehtieg biex jitharsu l-gustizzja jew l-integrita ta' elezzjoni jew referendum,

il-Kummissjoni tista' tohrog avviz li jirrikjedi li kwalunkwe fornitur ta' servizzi intermedjarji jiehu passi ragonevoli biex jipprevjeni jew jipprojbixxi tali mgiba jew uzu.

(4) Minkejja r-rekwiziti tat-taqsimha 152(6), avviz skont is-sottotaqsimha (3) għandu —

- (a) jiddikjara li l-Kummissjoni, skont din it-taqsimha, harghet avviz li jirrikjedi l-waqfien tal-imgiba inkwistjoni minhabba li tkun giet identifikata bhala mgiba manipulattiva jew mhux awtentika,
- (b) jiddikjara li din l-azzjoni ttiehdet mill-Kummissjoni minhabba li l-attivita identifikata heddet il-gustizzja jew l-integrita ta' elezzjoni jew referendum li jmiss,
- (c) ikun fih dikjarazzjoni tar-ragunijiet ghall-opinjoni tal-Kummissjoni li kien xieraq li kwalunkwe pjattaforma online tintalab tiehu passi ragonevoli biex tipprevjeni jew tipprojbixxi tali mgiba jew uzu, u

- (d) jiddikjara li kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika direttament affettwata mill-avviż tista' tappella l-avviż skont it-taqsima 161 fi żmien hamest ijiem.

Talba quddiem il-qorti għal ordni li tidderieġi l-konformità ma' avviż jew ordni

158. (1) Il-Kummissjoni tista' titlob lill-Qorti Superjuri toħroġ ordni li tidderieġi l-konformità ma' avviż jew ordni maħruġa skont it-taqsima 153, 154, 155, 156 jew 157.

- (2) Talba skont is-sottotaqsima (1) tista' ssir fil-konfront ta' persuna barra mill-Istat fejn avviż jew ordni msemmija fl-Artikoli 153, 155, 156, 154 jew 157 tkun indirizzata lil dik il-persuna u tkun relatata ma' kwalunkwe haġa li saret jew li tħalliet barra li ssir taħt dawk it-taqsimiet.

Komunikazzjoni mal-pubbliku

159. (1) Il-Kummissjoni tista', b'tali mod li tqis xieraq u fi kwalunkwe hin, tikkomunika mal-pubbliku jew ma' kwalunkwe klassi tal-pubbliku fir-rigward tal-miżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, id-diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali jew l-użu ta' mġiba manipulattiva jew mhux awtentika.

- (2) Il-Kummissjoni tista' fejn tkun tal-opinjoni li hemm theddida għall-ġustizzja jew l-integrità ta' elezzjoni jew referendum b'tali mod li jkun fl-interess pubbliku li tingibed l-attenzjoni għal tali theddida, tikkomunika mal-pubbliku fir-rigward ta' dik it-theddida.

(3) Il-Kummissjoni tista', meta tikkomunika mal-pubbliku skont is-sottotaqsima (2) tispeċifika—

- (a) in-natura, is-sors u s-severità tat-theddida,
- (b) kwalunkwe azzjoni li l-Kummissjoni tipproponi li tiegħu jew tikkunsidra fir-rigward tagħha, u
- (c) kwalunkwe rakkomandazzjoni lill-pubbliku jew lil oħrajn b'rabta magħha.

Mekkanizmu għall-pubbliku biex jirrapporta d-diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, il-miżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali u l-imġiba manipulattiva jew mhux awtentika

160. (1) Meta persuna tqis li l-preżenza ta' diżinformazzjoni suspettata dwar il-proċess elettorali tkun fuq is-servizzi tal-fornitur ta' servizzi intermedjarji, dik il-persuna għandha l-ewwel tinnotifika lill-fornitur ta' servizzi intermedjarji bil-preżenza fis-servizz tagħha ta' diżinformazzjoni suspettata dwar il-proċess elettorali f'konformità mar-rekwiżiti tal-Artikolu 16 tar-Regolament dwar is-Servizzi Digitali.

- (2) Mingħajr preġudizzju għas-sottotaqsima (1), il-Kummissjoni tista' tipprovdi faċilità ta' rapportar dirett fuq is-sit web tagħha biex persuna tkun tista' tirrapporta -
- (a) każijiet suspettati ta' diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, b'mod partikolari, matul perjodu elettorali jew perjodu tal-kampanja elettorali,
 - (b) każijiet suspettati ta' miżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali fi kwalunkwe hin, jew
 - (c) imġiba manipulattiva jew mhux awtentika suspettata, inkluż l-użu ta' bots mhux iddikjarati, b'mod partikolari, matul perjodu elettorali jew perjodu tal-kampanja elettorali.
- (3) Meta tiġi stabbilita faċilità ta' rapportar dirett skont is-sottotaqsima (2), din għandha tkun faċli biex tiġi aċċessata u uzata, u għandha -
- (a) tippermetti s-sottomissjoni tar-rapporti esklużivament b'mezzi elettronici, u
 - (b) tkun tali li tiffaċilita s-sottomissjoni ta' rapporti preċiżi biżżejjed u sostanzjati b'mod adegwat.
- (4) Meta tiġi stabbilita faċilità ta' rapportar dirett skont is-sottotaqsima (2), il-Kummissjoni għandha tiegħu l-miżuri meħtieġa biex tippermetti u tiffaċilita s-sottomissjoni ta' rapporti li jkun fihom l-elementi kollha li ġejjin:
- (a) spjegazzjoni sostanzjata biżżejjed tar-raġunijiet għaliex l-individwu jew l-entità tallega li l-informazzjoni inkwistjoni hija diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, miżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali jew, skont il-każ, li tirrappreżenta mġiba manipulattiva jew mhux awtentika;
 - (b) indikazzjoni ċara tal-post elettroniku eżatt ta' dik l-informazzjoni, bħall-URL jew l-URLs eżatti fuq il-pjattaforma online kkonċernata, u, meta meħtieġ, informazzjoni addizzjonali li tippermetti l-identifikazzjoni tad-diżinformazzjoni, il-miżinformazzjoni jew, skont il-każ, imġiba manipulattiva jew mhux awtentika;
 - (c) l-isem u l-indirizz tal-posta elettronika tal-persuna li tippreżenta r-rapport;
 - (d) dikjarazzjoni li tikkonferma t-twemmin *bona fide* tal-persuna li tissottometti l-avviż li l-informazzjoni u l-allegazzjonijiet li jinsabu fih huma preċiżi u kompluti.

- (5) Meta tiġi stabbilita faċilità ta' rapportar dirett skont is-sottotaqsima (2) u meta rapport ipprezentat b'dan il-mod ikun fih l-informazzjoni ta' kuntatt elettroniku tal-persuna li tkun issottomettietu, il-Kummissjoni għandha, mingħajr dewmien żejjed, tibgħat konferma tal-wasla tar-rapport lil dik il-persuna.
- (6) Meta tiġi stabbilita faċilità ta' rapportar dirett skont is-sottotaqsima (2), il-Kummissjoni għandha tipproċessa kwalunkwe rapport li tircievi u tiegħu d-deċiżjonijiet tagħha fir-rigward tal-informazzjoni li magħha jkunu relatati r-rapporti, fil-ħin, b'mod diliġenti, mhux arbitrarju u oġġettiv.

KAPITOLU 4

Drittijiet ta' proċedura

Appell lill-bord tal-appell

161. (1) Il-Kummissjoni għandha, minn żmien għal żmien, tistabbilixxi bord tal-appell li għandu jkun magħmul minn membru wieħed jew aktar tal-Kummissjoni u għandu jkun indipendenti minn dak li jieħu d-deċiżjonijiet oriġinali.
- (2) (a) Jista' jsir appell lil bord tal-appell fir-rigward ta' kwalunkwe avviż jew ordni maħruġa skont it-taqsima 153, 154, 155, 156 jew 157, mhux aktar tard minn hamest ijiem mid-data li fiha jkun inħareġ l-avviż jew l-ordni, iżda t-tressiq ta' appell ma għandux, sakemm joħroġ l-eżitu tal-appell, jaffettwa l-operat tal-avviż jew l-ordni, sakemm il-bord tal-appell ma jindikax mod ieħor.
- (b) Appell skont il-paragrafu (a) jista' jsir minn—
- (i) kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika direttament affettwata mill-avviż jew l-ordni, jew
- (ii) il-fornitur ta' servizz intermedjarju.
- (c) L-ebda appell ma għandu jiġi aċċettat sakemm ma jkunx ġie sottomess minn persuna fiżika (kemm jekk f'isimha jew f'isem persuna ġuridika msemmija), u tali persuna fiżika għandha tipprovdi tali informazzjoni li tista' tkun speċifikata mill-Kummissjoni.
- (3) Appell skont is-sottotaqsima (2)—
- (a) għandu jsir bil-miktub, permezz ta' portal ipprovdut fuq is-sit web tal-Kummissjoni għal dak il-għan,

- (b) għandu jiddikjara r-raġunijiet kollha għall-appell u jipprovdi lill-bord tal-appell id-dokumenti u l-evidenza kollha maħsuba biex isostnu dawk ir-raġunijiet, u
 - (c) għandu jiġi indirizzat lill-president tal-bord tal-appell u jingħata jew jintbagħat b'tali mod li jasal għand il-president fil-perjodu speċifikat fis-sottotaqsima (2).
- (4) Il-bord tal-appell għandu jiddetermina appell mingħajr seduta orali sakemm, wara li jikkunsidra ċ-ċirkostanzi partikolari tal-appell, ma jqisx li jkun meħtieġ li ssir seduta orali sabiex l-appell jiġi ddeterminat b'mod xieraq u ġust.
- (5) Il-Kummissjoni tista' tagħmel tali regoli u tistabilixxi tali proċeduri fir-rigward tat-twettiq ta' appelli u seduti orali kif tqis xieraq u għandha tippubblika dawk ir-regoli u l-proċeduri fuq sit web miżmum mill-Kummissjoni jew f'isimha.
- (6) Appell skont din it-taqsima għandu jinstema' mill-bord tal-appell jew minn tali membru jew membri speċifikati tal-bord tal-appell kif jista' jiġi assenjat mill-bord tal-appell biex jisma' l-appell.
- (7) Il-bord tal-appell għandu jkollu d-diskrezzjoni dwar it-tmexxija ta' seduta ta' smiġh orali skont din it-taqsima u għandu jmexxi s-seduta ta' smiġh jew jiżgura li s-seduta ta' smiġh titmexxa malajr u mingħajr formalità żejda.
- (8) Il-bord tal-appell, fid-determinazzjoni ta' appell skont din it-taqsima—
- (a) (a) għandu jikkunsidra r-raġunijiet għall-appell iddikjarati skont is-sottotaqsima (3)(b),
 - (b) għandu jikkunsidra l-avviż jew l-ordni, u kwalunkwe informazzjoni oħra ta' dan it-tip b'rabta man-notifika ta' ordni li, fl-opinjoni tal-bord tal-appell, tista' tkun rilevanti għad-determinazzjoni tiegħu, u
 - (c) jista', fejn tqis li jkun meħtieġ jew konvenjenti għad-determinazzjoni ġusta u xierqa tal-appell, iqis tali sottomissjonijiet, dokumenti jew evidenza li ma jinsabux fl-avviż jew fl-ordni li l-bord tal-appell iqis li huma xierqa.
- (9) Fid-determinazzjoni ta' appell skont din it-taqsima, il-bord tal-appell jista', jekk ikun sodisfatt li jkun raġonevoli li jagħmel dan—
- (a) jikkonferma l-avviż jew l-ordni,

- (b) ivarja n-notifika jew l-ordni fir-rigward ta' dawk it-termini li jqis xierqa, jew
 - (c) jikkancella l-avviż jew l-ordni.
- (10) Jekk, fl-appell, il-bord tal-appell ivarja l-avviż jew l-ordni, l-avviż jew l-ordni kif varjat b'dan il-mod jidhol fis-seħh immedjatament mad-determinazzjoni tal-appell.
- (11) Il-bord tal-appell jista', għall-fini li jiżgura d-determinazzjoni effiċjenti, ġusta u f'waqtha ta' appell, jispeċifika l-proċeduri fir-rigward tat-twettiq tal-appell.
- (12) Il-bord tal-appell jista' bil-miktub jitlob informazzjoni mingħand kwalunkwe persuna fil-perjodu speċifikat fit-talba kif jista' raġonevolment jitlob għall-finijiet tat-twettiq tal-funzjonijiet tiegħu skont din it-taqsim.
- (13) Għandu jkun reat li jitressaq appell f'isem persuna oħra jew taht isem falz, jew f'isem kumpanija fin-nuqqas tal-kunsens tad-diretturi ta' dik il-kumpanija (jew kif jista' jkun previst fil-kostituzzjoni tal-kumpanija).
- (14) Appell għandu jinstema' u jiġi ddeterminat malajr kemm jista' jkun.

Rimedju ġudizzjarju

162. Xejn f'din il-Parti ma għandu jiġi interpretat li jillimita d-dritt ta' persuna affettwata minn deċiżjoni tal-Kummissjoni li tressaq rikors quddiem il-Qorti Superjuri biex titlob rimedju permezz ta' rikors għal sħarriġ ġudizzjarju.

KAPITOLU 5

Kodiċijiet ta' kondotta

Kodiċijiet ta' kondotta

163. (1) (a) Il-Kummissjoni tista' tippubblika kodiċijiet ta' kondotta fir-rigward tal-informazzjoni dwar il-proċess elettorali online.
- (b) Kodiċi ppubblikat skont il-paragrafu (a) għandu, malli jkun prattiku, jitqiegħed quddiem iż-żewġ Kmamar tal-Oireachtas.
- (2) Kodiċi msemmi fis-sottotaqsim (1) jista' jiġi indirizzat lil:
- (a) il-fornitur ta' servizz intermedjarju;
 - (b) kandidat f'elezzjoni;

- (c) partit politiku;
 - (d) kwalunkwe persuna oħra.
- (3) Il-Kummissjoni tista', qabel ma tippubblika kodiċi ta' kondotta skont is-sottotaqsima (1), tikkonsulta mal-Bord Konsultattiv, mal-kunsill tal-partijiet ikkonċernati jew ma' kwalunkwe grupp ieħor imlaqqa' mill-Kummissjoni għal dak l-għan.
- (4) Kodiċi ta' kondotta ppubblikat skont is-sottotaqsima (1) għandu jkollu effett matul perjodu speċifikat tal-kampanja elettorali biss.
- (5) Il-Kummissjoni tista' tiddetermina jekk kodiċi ta' kondotta huwiex kodiċi ta' kondotta fakultattiv jew kodiċi ta' kondotta obligatorju.
- (6) Il-Kummissjoni għandha, qabel ma tippubblika kodiċi ta' kondotta skont is-sottotaqsima (1), tqis dan li ġej:
- (a) il-ħtieġa li jiġu protetti l-valuri demokratiċi fis-soċjetà;
 - (b) l-interess pubbliku li jkun hemm elettorat infurmat tajjeb;
 - (c) it-theddida għall-valuri demokratiċi mill-miżinformazzjoni u d-diżinformazzjoni;
 - (d) id-dritt għal-libertà tal-espressjoni;
 - (e) id-dritt għal-libertà ta' assoċjazzjoni;
 - (f) il-prinċipju tal-proporzjonalità;
 - (g) id-dritt għal-libertà ta' stabbiliment skont id-dritt tal-UE; u
 - (h) il-libertà li jiġu pprovduti servizzi skont id-dritt tal-UE.
- (7) Meta, fl-opinjoni tal-Kummissjoni, persuna li lilha jiġi indirizzat kodiċi ta' kondotta obligatorju tkun qed tonqos jew tkun naqset milli tikkonforma ruħha mal-kodiċi, il-Kummissjoni tista' titlob, *ex officio*, lill-Qorti Superjuri sabiex tordna lill-persuna tikkonforma ruħha mal-kodiċi, u l-Qorti tal-Ġustizzja tista', skont kif jidhrilha xieraq, waqt is-smiġħ tar-rikors, tagħti jew tirrifjuta li tagħti tali ordni.

KAPITOLU 6

Konsultazzjoni

Konsultazzjoni mill-Kummissjoni

164. (1) Il-Kummissjoni tista', fejn tqis xieraq għall-finijiet tal-funzjonijiet tagħha skont din il-Parti, tikkonsulta ma', u tqis kwalunkwe informazzjoni riċevuta minn—

- (a) il-Kummissjoni għall-Protezzjoni tad-Data,
- (b) il-Garda Síochána,
- (c) il-Coimisiún na Meán, jew
- (d) il-Ministru għall-Ambjent, il-Klima u l-Komunikazzjoni, li jaġixxi fil-kapaċità tiegħu bħala awtorità kompetenti skont ir-Regolamenti tal-2018 tal-Unjoni Ewropea (Mizuri għal Livell Komuni Għoli ta' Sigurtà tan-Netwerks u tas-Sistemi ta' Informazzjoni) (S.I. Nru 360 tal-2018).

(2) Fejn—

- (a) il-Kummissjoni għall-Protezzjoni tad-Data,
- (b) il-Garda Síochána,
- (c) il-Coimisiún na Meán, jew
- (d) il-Ministru għall-Ambjent, il-Klima u l-Komunikazzjoni, li jaġixxi fil-kapaċità tiegħu bħala awtorità kompetenti skont ir-Regolamenti tal-2018 tal-Unjoni Ewropea (Mizuri għal Livell Komuni Għoli ta' Sigurtà tan-Netwerks u tas-Sistemi ta' Informazzjoni) (S.I. Nru 360 tal-2018),

jirċievi jew isir jaf b'informazzjoni dwar attivitajiet jew xejriet li jistgħu jaffettwaw il-ġustizzja jew l-integrità ta' elezzjoni jew referendum, l-awtorità jew il-Ministru msemmi fil-paragrafu (d), skont il-każ, għandu jinnotifika minnufih lill-Kummissjoni bl-informazzjoni, l-attivitajiet jew ix-xejriet imsemmija.

KAPITOLU 7

Reati u pieni

Reat ta' nuqqas ta' konformità ma' avviż jew ordni maħruġa skont it-taqsimiet 153 sa 157

165. (1) Għandu jkun reat għal kwalunkwe persuna li tonqos milli tikkonforma ma' kwalunkwe avviż jew ordni maħruġa skont it-taqsimi 153, 156, 154, 155 jew 157, kemm jekk dik in-notifika jew ordni tkun indirizzata lil persuna ġewwa kif ukoll barra l-Istat.
- (2) Persuna li tinstab hatja ta' reat taht din it-taqsimi għandha tkun responsabbli—
- (a) fuq kundanna sommarja, multa tal-klassi A jew priġunerija għal perjodu li ma jeċċedix aktar minn 12-il xahar jew it-tnejn, jew
 - (b) fuq kundanna ta' akkuza, multa jew priġunerija għal perjodu li ma jkunx itwal minn ħames snin jew it-tnejn.

Reati ta' diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali

166. (1) Persuna li, jew kwalunkwe direttur ta' korp jew assoċjazzjoni li, matul il-perjodu elettorali jew il-perjodu tal-kampanja elettorali bl-intenzjoni li tinfluwenza r-rizultati ta' elezzjoni jew referendum, jew li tintferixxi mal-ġustizzja jew l-integrità ta' dik l-elezzjoni jew referendum, tagħmel, tippubblika jew tippromwovi online—
- (a) dikjarazzjoni falza tal-irtirar ta' kandidat għall-elezzjoni minn dik l-elezzjoni,
 - (b) dikjarazzjoni falza ta' fatt bl-intenzjoni li ġġiegħel votant wiehed jew aktar jastjeni milli jivvota fl-elezzjoni jew ir-referendum,
 - (c) dikjarazzjoni falza bl-intenzjoni li twassal biex votant wiehed jew aktar iħassru b'mod involontarju l-karti tal-vot tagħhom fl-elezzjoni jew ir-referendum,
 - (d) dikjarazzjoni online li taparsi tkun minn persuna oħra;
 - (e) diżinformazzjoni dwar il-proċess elettorali, jew
 - (f) imġiba manipulattiva jew mhux awtentika,

għandha tkun hatja ta' reat, sakemm dik il-persuna ma tkunx tista' turi li hija kellha raġunijiet validi biex temmen u li verament kienet temmen li d-dikjarazzjoni kienet vera.

- (2) Persuna li tinstab hatja ta' reat taht din it-taqsimha għandha tkun responsabbli—
 - (a) fuq kundanna sommarja, multa tal-klassi A jew priġunerija għal perjodu li ma jeċċedix 12-il xahar jew it-tnejn, jew
 - (b) fuq kundanna ta' akkuża, multa jew priġunerija għal perjodu li ma jeċċedix 5 snin jew it-tnejn.

Reat ta' użu ta' bots mhux iddikjarati biex tiġi żgwidata jew influwenzata elezzjoni jew referendum

167. (1) Kwalunkwe persuna li konxjament tuża bot, jew tikkawża li jintuża bot, b'tali mod li tiġġenera preżenzi online multipli li—
- (a) għandhom l-għan li jinfluwenzaw ir-rizultat ta' elezzjoni jew referendum,
 - (b) huma ddisinjati jew maħsuba biex iqarrqu bil-persuni dwar l-identità artifiċjali ta' bot, jew
 - (c) jistgħu jikkawżaw dannu pubbliku,
- għandha tkun hatja ta' reat.
- (2) Għandha tkun difiża fi proċedimenti għal reat skont din it-taqsimha għal persuna li turi li l-użu tal-bot ikkonċernata ġie d-dikjarat b'mod li kien ċar, kospikwu u raġonevolment maħsub biex jinforma lill-persuni li magħhom l-bot kellha interazzjoni jew komunikazzjoni jew kienet maħsuba biex tinteraġixxi jew tikkomunika li kienet bot.
 - (3) Persuna li tinstab hatja ta' reat taht din it-taqsimha għandha tkun responsabbli—
 - (a) fuq kundanna sommarja, multa tal-klassi A jew priġunerija għal perjodu li ma jeċċedix aktar minn 12-il xahar jew it-tnejn, jew
 - (b) fuq kundanna ta' akkuża, multa jew priġunerija għal perjodu li ma jkunx itwal minn ħames snin jew it-tnejn.

Reat ta' nuqqas ta' konformità mal-obbligi imposti fuq pjattaformi online

168. -

Prosekuzzjoni ta' reati

169. (1) Soġġett għas-sottotaqsima (2), il-Kummissjoni tista' tressaq u tipproċessa proċedimenti sommarji għal reat skont din il-Parti.
- (2) Il-proċedimenti għal reat skont din il-Parti ma għandhomx jinbdew hlief mid-Direttur tal-Prosekuzzjonijiet Pubbliċi jew bil-kunsens tiegħu.
- (3) Minkejja t-taqsima 10(4) tal-Att tal-1851 dwar is-Sessjonijiet għal Materji Żgħar (l-Irlanda), jistgħu jinbdew proċedimenti sommarji għal reat skont din il-Parti jistgħu fi żmien sentejn mid-data li fiha jkun twettaq jew ikun allegat li twettaq ir-reat.
- (4) Meta reat skont din il-Parti jitwettaq minn korp korporattiv u jintwera li dan twettaq bil-kunsens jew bil-komplicità jew li huwa attribwibbli għal kwalunkwe negliġenza volontarja min-naħa ta' kwalunkwe persuna, li tkun direttur, maniġer, segretarju jew uffiċjal ieħor tal-korp korporattiv, jew persuna li kellha l-intenzjoni li taġixxi fi kwalunkwe kapacità, dik il-persuna, kif ukoll il-korp korporattiv, għandhom ikunu ħatja ta' reat u jistgħu jiġu pproċessati u kkastigati daqsliekieku kienu ħatja tal-ewwel reat imsemmi.
- (5) Meta l-affarijiet ta' entità b'personalità ġuridika jkunu mmaniġġati mill-membri tagħha, is-sottotaqsima (4) tapplika fir-rigward tal-atti u l-inadempjenzi ta' membru f'konnessjoni mal-funzjonijiet ta' ġestjoni tiegħu, bħalliekieku huwa kien direttur jew maniġer tal-entità b'personalità ġuridika.
- (6) (a) Meta persuna tinstab ħatja ta' reat skont din il-Parti, il-qorti tista', fejn tkun sodisfatta li hemm raġunijiet tajbin biex tagħmel dan, tordna lill-persuna tħallas għall-prosekuzzjoni tal-kostijiet u l-ispejjeż, ikkalkulati mill-qorti, imġarrba mill-prosekutur fir-rigward tal-investigazzjoni, is-sejbien u l-prosekuzzjoni tar-reat, inklużi l-kostijiet u l-ispejjeż u incidental għal eżami ta' kwalunkwe informazzjoni pprovduta lill-Kummissjoni jew lil uffiċjal awtorizzat.
- (b) Ordni għall-kostijiet u l-ispejjeż imsemmija fil-paragrafu (a) għandha tiżdied ma' kwalunkwe multa jew penali li l-qorti tista' timponi, u mhux minflokha.

Ekstraterritorjalità

170. (1) Persuna li, f'post barra l-Istat—

- (a) twettaq jew tonqos milli twettaq att li, jekk isir jew ma sarx fl-Istat, jikkostitwixxi reat skont it-taqsima 165, jew
- (b) att li, jekk isir fl-Istat, jikkostitwixxi reat skont it-taqsima 166 jew 167,

għandha tkun hatja ta' reat.

- (2) Persuna hatja ta' reat skont din it-taqsimha hija responsabbli meta tinsab hatja għall-piena li kienet tkun responsabbli għaliha li kieku wettqet l-att jew naqset milli twettaq l-att li jikkostitwixxi r-reat fl-Istat.
- (3) Il-proċedimenti għal reat skont is-sottotaqsima (1) jistgħu jittieħdu fi kwalunkwe post fl-Istat u r-reat jista', għall-finijiet incidentali kollha, jiġi ttrattat bħala li twettaq f'dak il-post.
- (4) Meta persuna tiġi akkuzata b'reat skont din it-taqsimha, ma jista' jittieħed l-ebda proċediment ulterjuri fil-kwistjoni (ħlief detenzjoni f'kustodja jew fuq pleġġ) ħlief mid-Direttur tal-Prosekuzzjonijiet Pubbliċi jew bil-kunsens tiegħu.

KAPITOLU 8

Mixxellanji

Immunità ġudizzjarja

171. (1) Il-Kummissjoni għandha twettaq dmirijietha skont din il-Parti *bona fide* u fl-interess tal-pubbliku u tal-elettorat b'mod ġenerali, filwaqt li tqis ir-rizorsi disponibbli għaliha u ma għandha tittieħed l-ebda azzjoni kontriha sempliċement minħabba allegat nuqqas ta' twettiq ta' tali dmirijiet.
- (2) L-ebda azzjoni ma għandha tittieħed personalment kontra xi membru tal-Kummissjoni minħabba xi att jew ommissjoni ta' dmirijietu skont din il-Parti.

Notifika ta' avvizi jew ordnijiet

172. In-notifika ta' avviz jew ordni maħruġa skont it-taqsimha 153, 154, 155, 156 jew 157 għandha ssir f'konformità mat-taqsimha 142.

Rieżami tal-Parti 5 tal-Att Principali

- 172A. (1) Il-Kummissjoni għandha tibda rieżami tal-operat ta' din il-Parti mhux aktar tard minn tliet snin wara d-dħul fis-seħħ ta' din it-taqsimha.
- (2) Il-Kummissjoni għandha, mhux aktar tard minn 12-il xahar wara l-bidu ta' rieżami skont is-sottotaqsima (1), tippreżenta rapport lill-Ministru dwar is-sejbiet ta' rieżami skont is-sottotaqsima (1).
- (3) Rapport skont is-sottotaqsima (2) jista' jinkludi tali rakkomandazzjonijiet li l-Kummissjoni tqis xierqa biex iżzomm jew ittejjeb l-operat ta' din il-Parti.